

Turun pd-rahaman jakoperusteiden kehittäminen

Emil Kusnetsoff / 13.2.2024

Positiivinen diskriminaatio eli myönteinen erityiskohtelu

- Positiivinen diskriminaatio tarkoittaa:

Jonkin ryhmän asemaa tai olosuhteita parantavia toimia, jotka ovat tarpeellisia ryhmän tosiasiallisen tasa-arvon turvaamiseksi.
- Positiivisen diskriminaation tavoite:

Pyritään turvaamaan paitsi perinteistä oikeudellista yhdenvertaisuutta myös tosiasiallisesti tasa-arvon toteutumista.
- Taustalla on huoli alueellisen eriytymisen aiheuttamasta lapsiperheiden koulutuksellisen hyvinvoinnin ja koulujen toimintaedellytysten eriarvoistumisesta (Bernelius ja Huilla 2021).
- Koulujen toimintaedellytysten eriarvoistumiseen reagoiva rahoitus on kansainvälisesti olennainen keino kaventaa osaamisen ja hyvinvoinnin eroja. OECD on painottanut tarve-eroihin perustuvan rahoituksen, eli pd-rahaman, olevan yksi keskeisimpiä keinoja toteuttaa koulutuksellista tasa-arvoa (OECD. 2012. Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools)

Pd-raha Turussa

- Turussa lähes kaikki peruskoulut saavat kaupungin omaa pd-rahaa osana perusrahoitusta.
- Määrärahan käytöstä päättää koulun tasolla rehtori.
- Positiivisen diskriminaation rahojen jakoperusteina ovat seuraavat kriteerit:
 - **oppilas on muunkielinen** (muu kuin suomi, ruotsi tai saame)
 - **yleisopetukseen integroitu erityisen tuen oppilas**
 - **oppilas tehostetun tuen piirissä**

Huom! Myös opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää avustusta koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseen. Tämä tunnetaan tasa-arvorahana.

- OKM:n rahoituksen jakoperusteet: 30–54-vuotiaiden vain perusasteen suorittaneiden osuus ikäluokasta, työttömyysaste ja vieraskielisten osuus alueen (postinumeron) väestöstä. Huom! Jatkossa tätä haetaan useaksi vuodeksi kerrallaan.

Pd-rahan tavoite

- Pd-raha ->
 - Mallintaa koulusegregaatiota, eli tunnistaa alueellisista eroista kumpuavan oppilasohjan eriytymisen tuottaman haasteen eri kouluissa.
 - Antaa kouluille lisäresursseja ja tukee kouluja tavoitteessa kaventaa alueiden välisiä oppimistulosten eroja.
 - Takaa, että kaikki oppilaat saavuttavat tietyn osaamisen tason, eikä koulujen välillä ole huomattavia oppimistulosten eroja (Oittinen 2023).

Pd-rahaman jakoperusteiden kehittäminen 1/5

- Turussa pd-rahaman jakoperusteet ovat olleet samat vuodesta 2007.
- Emme ole yksin haasteidemme kanssa, vaan Helsingissä on viime vuodet panostettu heidän oman pd-rahamansa tutkimiseen ja kehittämiseen.
- Helsinki otti syksyn 2023 alussa käyttöön peruskouluissa uuden pd-rahaman jakomallin, joka tunnetaan **tarveperusteisena rahoituksena (TP-indeksi)**.
- Mallin muuttajat valikoituivat korrelaatio- ja regressioanalyysin perusteella. Regressiomallissa haetaan ne taustamuuttujat, jotka ovat vahvimmin yhteydessä oppimistuloksiin ja selittävät parhaiten niiden vaihtelua kouluittain.
- Myös Turku halusi selvittää tämän uuden mallin toimivuutta ->

Pd-raham jakoperusteiden kehittäminen 2/5

- Tilastokeskukselta tilattiin tietopaketti. Myös Vantaa ja Lappeenranta ovat tilanneet vastaavan paketin.
- Perusjoukko: Turun kaupungin ylläpitämien peruskoulujen, erikseen ala- ja yläkoulujen, oppilaat lukuvuonna 2022/2023. Aineistosta on poistettu oppilaat, joilla ei ole samaan tilastolliseen perheeseen kuuluvia vanhempia (esim. laitoksissa asuvat).
- Oppilaille yhdistetään samaan tilastolliseen perheeseen kuuluvien vanhempien eli samassa kotitaloudessa asuvan äidin, isän ja äiti/isäpuolen (vanhemman avio-/avopuoliso) tiedot.
- Tilastovuosi: Oppilastieto on syyskuulta 2022.

Pd-rahaman jakoperusteiden kehittäminen 3/5

- Muuttajat: Tiedot tuotetaan koulukohtaisina osuuksina/keskiarvoina erikseen ala- ja yläkouluista. Vanhemmat lasketaan mukaan kertaalleen per oppilas. Huom! Keskiarvoja, ei yksilötason tietoja.
- **Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden** osuus oppilaiden kanssa samassa taloudessa asuvista aikuisista, jotka tilastollisesti perheessä vanhemman roolissa (*Helsingin malli*)
- **Työttömien** osuus oppilaiden kanssa samassa taloudessa asuvista aikuisista, jotka tilastollisesti perheessä vanhemman roolissa (*Helsingin malli*)
- **Pienituloisimpaan viidennekseen** (kulutusyksikkökohtaiset käytettävissä olevat rahatulot, verrattuna turkulaisiin lapsikotitalouksiin) kuuluvissa kotitalouksissa asuvien oppilaiden osuus koulussa (*Helsingin malli*)
- **Vieraskielisiksi rekisteröityjen oppilaiden osuus koulussa** (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi tai saame) (*Helsingin malli*)
- **Pelkän peruskoulututkinnon** varassa olevien osuus oppilaiden kanssa samassa taloudessa asuvista aikuisista, jotka tilastollisesti perheessä vanhemman roolissa
- Oppilaiden kanssa samassa taloudessa asuvien vanhempien roolissa olevien **tuotannontekijätulojen (palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot) aritmeettinen keskiarvo**
- **Vieraskielisissä talouksissa asuvien oppilaiden** osuus koulussa (kotitalouden kumpikin/ainoa vanhemman roolissa oleva aikuinen rekisteröity vieraskieliseksi, eli äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi tai saame)

Turun pd-rahaman indikaattorit

Nyt käytössä

1. Yleisopetukseen integroitu erityisen tuen oppilas.
2. Oppilas tehostetun tuen piirissä.
3. Oppilas on muunkielinen (muu kuin suomi, ruotsi tai saame).

Uudet muuttajat

1. **Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden** osuus oppilaiden kanssa samassa taloudessa asuvista aikuisista.
2. **Työttömien** osuus oppilaiden kanssa samassa taloudessa asuvista aikuisista.
3. **Pienituloisimpaan viidennekseen** kuuluvissa kotitalouksissa asuvien oppilaiden osuus koulussa
4. **Vieraskielisiksi rekisteröityjen oppilaiden osuus koulussa** (äidinkieli muu kuin suomi, ruotsi tai saame)

Pd-raham jakoperusteiden kehittäminen 4/5

- **Helsingin tarveperusteisen indeksin varmentamiseen käytettiin ->**
- Alakoulujen kohdalla käytettiin kolmea oppimistulosindikaattoria:
 - Karvin toteuttama arviointi 3.-luokkalaisten äidinkielen ja matematiikan taidoista vuonna 2021 sekä Lukuseulan arviointi 2.-luokkalaisten teknisestä lukutaidosta vuonna 2021.
- Vastaavasti yläkoulujen osalta käytettiin kolmea oppimistulosindikaattoria:
 - Karvin toteuttama arviointi 9.-luokkalaisten äidinkielen taidosta vuonna 2019, Lukuseulan arviointia 7.-luokkalaisten tekstin ymmärtämisestä vuonna 2021 sekä Funan kehittämää 7.-luokkalaisten toiminnallisten laskutaitojen arviointia vuonna 2021.
- **Huom! Koulujen oppimistulokset eivät vaikuta niiden saamaan TP-indeksin arvoon.**
- **Suomenkielisissä alakouluissa malli selitti 69 prosenttia oppimistulosten vaihtelusta ja yläkouluissa peräti 75 prosenttia.**
- Käytetyt koulukohtaiset taustatekijät selittävät oppimistulosten vaihtelua erittäin hyvin.
- Huom! Helsinki kartoittaa laajennuksia tarveperustaiseen rahoitukseensa esim. nuorisopalveluihin.

Pd-rahamen jakoperusteiden kehittäminen 5/5

- Turun TP-indeksi on nyt laskettu Helsingin indeksin ja kertoimien pohjalta.
 - Helsingin TP-indeksin kertoimet määräytyvät oppimistulosten ja muuttujien välisen regressiokertoimien kautta.
 - **Ala- ja yläkouluille on omat kertoimet.**
 - Venla Bernelius tukee mallia ja sen testaamista oppimistuloksien.
- Helsingissä **muuttajat päivitetään tarvittaessa noin kolmen vuoden välein**. Näin rahoitus seuraa koulujen toimintaympäristön muutosta.
- Helsingissä on myös todettu, että **koko laskentamalli on hyvä tarkistaa noin viiden vuoden välein** kaupunkirakenteen, väestörakenteen ja segregaation kehittymisen myötä.
- Tarveperusteista rahoitusta päätettiin Helsingissä jakaa niille kouluille, joiden **TP-indeksin arvo on pienempi kuin -0,4 yksikköä**. Ensi syksystä lähtien raja on -0,2 yksikköä.
 - Rajaamalla tarveperusteista rahoitusta sitä eniten tarvitseville kouluille varmistetaan, että yksittäisten koulujen saamat tukisummat ovat sellaisella tasolla, että niillä voidaan saavuttaa eriarvoisuuskehitystä ehkäiseviä toimia.

Jatkokehitys

Rahoitusmallin edelleen kehittämisesssä olisi hyvä kiinnittää huomiota ainakin seuraaviin kysymyksiin:

- riittävä rahoituksen taso
- rahoituksen pitkäjänteisyys ja jatkumo
- tuki kouluille rahoituksen tehokkaaseen käyttöön ja suunnitteluun
- kouluja ja asuinalueita leimaamattomat tavat rahoituksen kohdentamisessa
- rahoituksen vaikuttavuuden arviointi ja seuranta.

Kiitos!

emil.kusnetsoff@turku.fi